

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11.09.1962, sp. zn. 3 Cz 58/62, ECLI:CZ:NS:1962:3.CZ.58.1962.1

Číslo: 68/1962

Právní věta:

Bylo-li rozsudkem zrušeno manželství již neexistující, totiž manželství, které zaniklo smrtí jednoho z manželů, jde o obdobnou situaci jako v případě, že manželství bylo zrušeno rozsudkem vydaným s porušením § 57 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (byl-li již dřívějším pravomocným rozsudkem vysloven rozvod manželství). Také tento rozsudek lze ke stížnosti pro porušení zákona zrušit.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 11.09.1962

Spisová značka: 3 Cz 58/62

Číslo rozhodnutí: 68

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Manželství, Řízení před soudem

Předpisy: 265/1949 Sb. § 30 142/1950 Sb. § 57

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

U okresního soudu Bratislava-město se vedlo řízení o rozvod manželství navrhovatelky s odpůrcem, přičemž navrhovatelka se domáhala rozvodu svého manželství z viny odpůrce. Usnesením tohoto soudu bylo řízení přerušeno až do sdělení adresy odpůrce nebo předložení potvrzení národního výboru nebo Veřejné bezpečnosti o tom, že pobyt odpůrcův je neznámý. Ačkoliv potvrzení národního výboru nebo veřejné bezpečnosti o neznámém pobytu odpůrce předloženo nebylo, soud ustanovil odpůrci podle § 52 o. s. ř. opatrovníka - soudního tajemníka s odůvodněním, že podle čestného prohlášení navrhovatelky, ověřeného ONV Bratislava - Nové Město, se odpůrce od 1. května 1959 zdržuje na neznámém místě, a současně nařídil vyvěšení tohoto usnesení na soudní tabuli po dobu 15 dnů.

Okresní soud v Bratislava-město potom při ústním jednání dne 17. února 1961 vyhlásil rozsudek, jímž manželství účastníků bylo rozvedeno z viny odpůrce, nezl. děti byly na dobu po rozvodu svěřeny do výchovy matky a otec dětí byl uznán povinným platit výživné na nezl. děti.

Krajský soud v Bratislavě k odvolání opatrovníka odpůrce, který poukazoval na to, že odpůrce není neznámého pobytu, potvrdil napadený rozsudek s odůvodněním, že opatrovník byl ustanoven

správně, když odpůrce nebyl na dosavadních adresách zastížen a že i věcně je rozvodový rozsudek správný.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem, že rozsudkem soudů obou stupňů byl porušen.

Odůvodnění:

Podle § 7 o. s. ř. dává pracujícím potřebný návod k provedení jejich úkonů u soudu, poučuje je o právních následcích spojených s těmito úkony nebo s jejich opomenutí a dbá všestranně o to, aby pro nedostatek všeobecného nebo právnického vzdělání neutrpěli újmu na svých právech. V daném případě navrhovatelka nebyla zastoupena právním zástupcem a bylo proto povinností soudu, aby ji velmi důkladně poučil o právních důsledcích, které s sebou přináší zrušení manželství rozvodem. Zejména bylo povinností soudu upozornit navrhovatelku na důsledky, které s sebou přinese rozvod jejího manželství, pokud jde o její nároky na úhradu osobních potřeb vůči odpůrci a pokud jde o její nároky na event. vdovský důchod. Jednací zápis soudu musí také obsahovat záznam, že tohoto poučení se manželům dostalo a jaký mělo toto poučení obsah. (komentář k občanskému soudnímu řadu, díl II, str. 15).

V daném případě soud tuto svou povinnost nesplnil. Ze spisů o ústních jednáních je patrné, že nepoučil navrhovatelku o tom, že vdovský důchod náleží rozvedené manželce, jejíž manželství bylo se zaměstnancem (důchodcem) rozvedeno jen tehdy, jestliže byla v době jeho smrti odkázána na výživné, které jí byl povinen poskytovat (§ 21 odst. 5 zák. č. 55/1956 Sb.).

Soud však porušil i procesní předpisy. Soud je povinen pátrat z úřední povinnosti po pobytu účastníka, není-li možné doručit písemnost na poslední známou adresu ani na novou adresu udanou navrhovatelem (§ 59 o. s. ř.). Teprve v případě, že soud takto nevypátrá adresu účastníka, je možné pokládat pobyt účastníka za neznámý, provést doručení veřejnou vyhláškou a ustanovit účast opatrovníka podle § 51 a § 52 o. s. ř. V daném případě soud tato ustanovení porušil, neboť ustanovil opatrovníka na základě pouhého čestného prohlášení navrhovatelky, že odpůrce od 1. května 1959 se zdržuje na neznámém místě. Kdyby byl soud pátral po pobytu účastníka způsobem zákonem předepsaným, byl by zjistil, že odpůrce dne 5. května 1960, tedy již před vynesením rozsudku soudu prvního stupně, zemřel sebevraždou oběšením v obvodě obce Kusak u Prešova. Kdyby byl soud tuto skutečnost zjistil, nebyl by mohl rozhodnout rozsudkem, jímž manželství účastníků rozvedl, nýbrž byl by podle § 241 o. s. ř. řízení zastavil. Nebyl by oprávněn ustanovit opatrovníka podle § 52 o. s. ř. zemřelému odpůrci, neboť jen žijící osoba je způsobilá k právům a povinnostem a jen žijící osoba potřebuje opatrovníka ke správě svých věcí.

Porušil proto soud zákon v ustanoveních § § 7, 51, 52 a 241 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 30 zák. o právu rod.

Rozsudky soudů obou stupňů zrušily manželství, které bylo dne 5. května 1960 zrušeno smrtí účastníka. Ke stížnosti pro porušení zákona lze zrušit i rozsudek, jímž byl vysloven rozvod manželství, byl-li totiž již dřívějším pravomocným rozsudkem vysloven rozvod manželství. V daném případě jde o tutéž skutečnost, kdy bylo rozsudkem zrušeno manželství již neexistující, totiž manželství, zaniknuvší dne 5. května 1960 smrtí odpůrce. Zrušením rozsudku obou stupňů nemůže být dotčen zájem, který chrání ustanovení § 218 písm. a) o. s. ř., zejména ne zájem třetích osob, neboť manželství zaniklo odpůrcovou smrtí a pozdější rozsudky soudů obou stupňů o rozvodu tohoto manželství nemohly na tomto stavu nic změnit.

Oprávněné stížnosti pro porušení zákona bylo proto vyhověno. (Viz rozhodnutí Nejvyššího soud č. j. Cz 555/54.)